

Bojan Cvelfar

Naj pokaže Celje svojo nemško kov! (Odkritje spomenika cesarju Jožefu II. leta 1882 v Celju)

*"Ponosen sem, da sem Nemec."
Jožef II.*

Še dolgo po smrti cesarja Jožefa II. so te besede odmevale v ušesih avstrijskih Nemcev in bile ničkolikokrat uporabljene. Zelo rade so šle iz ust nemškim nacionalistom, pogosto je (predvsem ob obletnicah rojstva ali smrti Jožefa II.) takšne ali v podobnem tonu zveneče izreke navajalo nemško časopisje, takšna kratka in jedrnata misel pa je bila tudi zelo uporabna kot vodilno geslo raznih nemških demonstracij. Poleg Bismarckovih in Schönererjevih izrekov so misli Jožefa II. med avstrijskimi Nemci v drugi polovici 19. stoletja dosegale največjo popularnost.

Kult cesarja Jožefa II. je v Habsburški monarhiji cvetel predvsem v kriznih časih in je bil zunanji znak kritike tedanje družbe. Njegovi privrženci so prihajali iz različnih političnih in socialnih skupin. Liberalci so v njem videli predvsem energičnega reformatorja, ki je odpravil stare pravice Cerkve in plemstva ter omilil cenzuro tiska. Protestantje in Židje so ga imeli v čislih zaradi tolerančnega patenta. Nižji sloji pa so ga spoštovali kot ljudskega cesarja, ki je odpravil nevoljništvo ter vedno znal prisluhniti revežem. Še posebej znan in razširjen je bil mit o Jožefu II., ki se je v neki moravski vasi odločil sam poprijeti za plug in tako na najbolj prepričljiv način pokazal spoštovanje do kmečkega stanu.¹

Najbolj vneto pa so cesarja Jožefa II. častili nemški nacionalisti - predvsem tisti, ki so živeli na jezikovno mešanih področjih ali ob meji z nemškimi kronovinami. Ti so mu bili hvaležni za uveljavitev nemškega državnega jezika in centralistično upravljanje avstrijskih dednih dežel, za njih je bil Jožef II. predvsem Nemec. Z zbranimi prostovoljnimi prispevki so mu v znak hvaležnosti postavljali spomenike, ki so postajali prizorišča za

proslavljanje vseh nemških nacionalnih praznikov. Povpraševanje po takšnih (litoželeznih) spomenikih je bilo okoli leta 1900 tako veliko, da je njihova proizvodnja postala že kar industrijska.²

Ta ideja je kaj kmalu padla na plodna tla tudi med Nemci v spodnje štajerskih mestih. Prvenstvo pri tem, za Nemce vsekakor plemenitem dejanju, je pripadlo Mariboru. Že 8. septembra 1882 se je na slavnostnem prostoru v Mestnem parku zbrala množica Mariborčanov in gostov ter z navdušenjem prisostvovala odkritju prvega spomenika velikemu, kot so nenehno poudarjali, nemškemu cesarju Jožefu II. na štajerskih tleh. Kot se je za takšno slavnost spodobilo, se je končala z veličastnim banketom, na katerem so govorniki s svojimi zdravicami kar tekmovali v povečevanju nemštva.³ Podobni slavnosti sta se kmalu nato ponovili še v Celju (29. oktobra 1882) in na Ptuj (14. maja 1883).⁴

Celjski Nemci so že v začetku leta 1882 ustanovili Komite za postavitev spomenika cesarju Jožefu II., ki je nemudoma začel zbirati prostovoljne prispevke. Potem, ko je Komiteju uspelo pridobiti lokacijo na Grajskem trgu⁵ in je naročeni kip prispel v mesto, je zadnjo oktobrsko nedeljo 1882 napočil že dolgo pričakovan trenutek - svečano odkritje spomenika.

Nemški lokalni list je tej slavnosti namenil veliko pozornost. Svoje bralce je redno obveščal o pripravah na ta veliki dogodek, o programu in prodaji vstopnic, nekaj dni pred slavnostjo pa je vse skupaj še stopnjeval v duhu poziva "Zastave ven!".⁶ Celotna prva stran številke Cillier Zeitung, ki je izšla prav na slavnostni dan, je izžarevala patetične verze Otta Langa, s katerimi je skušal

¹ Ta mit je bil velikokrat uporabljen v propagandne namene. Med drugimi ga je večje izkoriščal tudi Schönerer za pridobivanje kmetov iz klerikalnega tabora.

² Brigitte Hamann, *Hitlers Wien. Lehrjahre eines Diktators*, München 1996, str. 163.

³ Hugo Suetter, *Der nationale Kampf in der Südsteiermark 1867 bis 1897*, München 1936, 75; Cillier Zeitung, 10. september 1882.

⁴ Hugo Suetter, n.d., 77.

⁵ Zgodovinski arhiv v Celju (ZAC), Mestna občina Celje 1850-1918 (MOC), A.Š. 17, del. št. 105. Grajski trg je današnji Trg Celjskih knezov.

⁶ Cillier Zeitung, 26. oktober 1882.

ustvariti slavospev cesarju Jožefu II. in njegovemu delu.

Slovenski tisk je iz celotne nemške propagande znal izluščiti pravi namen celotne slavnosti. To seveda ni bilo težko, saj je nanj najbolj prepričljivo kazalo večkrat izraženo nemško udarno geslo: "Naj pokaže Celje svojo nemško kov, naj slavi cesarja Jožefa II. kot germanizatorja!"⁷

Tako je slovenski tisk v nič manj ostrih člankih svojim bralcem dopovedoval, da bi se bilo zelo neprimerno udeležiti takšne proslave, kajti "nemški gospodje mislijo, da se jim bode posrečilo k tej svečanosti tudi nekatere Slovence ali pa celo zastopništvo ene ali druge slovenske občine kot štafažo vjeti". Najbolj pa je poudarjal namen same manifestacije, namreč, da se Slovenci morajo zavedati, "da cela ta stvar ni toliko v počaščenje sicer blagosrčnega in dobro nameravajočega cesarja Jožefa nasnovana, marveč je le nemška demonstracija zoper Slovence".⁸

Že v soboto, dan pred slavnostjo, je v Celje s popoldanskim vlakom prispela številna delegacija Moškega pevskega društva iz Ptuja, istega dne pa sta na celjskem kolodvoru izstopila državna poslanca dr. Foregger in dr. Schmiderer.⁹

V ponosni in neomajni najjužnejši trdnjavi nemštva se je praznovanje začelo že večer prej "z razsvitljenjem mesta in bakljado." Prebivalci mesta so v svojih hišah prižgali svetilke. Kljub temu da so organizatorji "silno pritiskali in žugali, da se bodo pobijala vsa nerazsvitljena okna"¹⁰ so hiše slovenskih posestnikov in meščanov, opatija in kaplanija, vojašnica ter poslopje šolskih sester kazile veličasten prizor. Slovenci v mestu pa so bili osupli ob pogledu na razsvetljena in lepo okrašena poslopja okrajnega glavarstva, okrožnega sodišča in gimnazije.

Sprevod z baklami in lampijoni, ki so jih večinoma nosili dijaki celjske meščanske šole na čelu z ravnateljem Dirmhirnom, se je začel ob osmih zvečer. Kakšno uro prej je nehalo deževati, tako da je na ulice prilezlo nekaj več ljudi. Godba, obkrožena z baklami, lampijoni in transparenti je svojo pot po mestnih ulicah začela iz mestne hiše. Množica jih je pozdravljala z glasnim vriskanjem in kričanjem "Hoch!", vendar pa je njihovo dobro voljo kajkmalu pokvarila močna ploha, ki se je ulila nekje na sredi poti tega sprevoda. Naliv je bil tako močan, da je slabo uro kasneje deroča Savinja prestopila bregove ter poplavlila mestni park in okrajno cesto v Laško.

Po nekoliko namočeni bakladi je sledil še "večer gospodov" v hotelu Pri zlatem levu. Njegova prostrana dvorana je bila nabito polna. Z nemško nacionalno pesmijo in napevi, ki sta jih izvajala ptujski in domači moški pevski zbor, je godba odprla veselo rajanje. S prisrčnim nagovorom je vodja celjskega pevskega društva Fritz Mathes pozdravil goste s Ptuja, takoj zatem pa se mu je njegov ptujski kolega zahvalil za prijazen sprejem. Njegovo zahvalo je spremljalo silno ploskanje in glasni vzkliki "Hoch Pettau!"¹¹

V nedeljo navsezgodaj, ob sedmi uri, so streli iz možnarjev naznanili praznični dan in skupaj z jutranjo budnico predramili mesto. Celo dopoldne so se prebivalci trudili čim lepše okrasiti svoje hiše z venci, dračjem, rožami in zastavicami, po mestu pa je bilo "razobešenih mnogo prusačkih, cesarskih, štajerskih in drugih zastav".¹² Kar osem zastav je plapolalo na zvoniku Marijine cerkve, tudi na gimnazijskem poslopju je ponosno vihrala "črno-rudečo-žolta" zastava. Na mestni hiši pa je oko lahko zaman iskalo državno ali cesarsko zastavo.

Nekateri Slovenci pa so se iz prazničnega vzdušja nekoliko pošalili ter na porogljiv način pokazali svoje nasprotovanje takšni manifestaciji. Tako je na primer eden od slovenskih trgovcev v posmeh slavnosti svojo hišo okrasil tako, da je pred svoja vrata razobesil navadno kramo in tako priredil nekakšno razstavo smeti iz svoje trgovine.¹³ Poleg takšnih nagajivih posameznikov, pa je praznično vzdušje ponovno kazilo vreme, saj je skoraj celo dopoldne rahlo deževalo.

Glavnina povabljenih delegacij in posameznikov je prispela z dopoldanskimi vlaki. Ob pol enajstih so se vsa povabljenega društva in ostali gostje zbrali na kolodvoru. Bil je veličasten prizor. Po taktih godbe so se člani društev in povabljeni gostje, opremljeni z zastavami, praporji in venci pomikali proti prizorišču. Na čelu so bili člani domačega prostovoljnega gasilskega društva, sledili so jim predstavniki Turnarskega društva, nato člani pevskih društev iz Maribora, Ptuja in Celja. Za njimi so korakali predstavniki političnih in narodnogospodarskih društev s podeželja ter zastopniki različnih občin. Na repu sprevoda pa so hodili člani celjskega in konjiškega društva veteranov. Številna množica na ulicah je celotno pot od kolodvora do Grajskega trga vzhičeno pozdravljala slavnostni sprevod.

⁷ Slovenski narod, 27. oktober 1882.

⁸ Slovenski gospodar, 26. oktober 1882.

⁹ Cillier Zeitung, 2. november 1882.

¹⁰ Slovenski narod, 30. oktober 1882.

¹¹ Cillier Zeitung, 2. november 1882.

¹² Slovenec, 30. oktober 1882.

¹³ Cillier Zeitung 2. november 1882.

Spomenik Cesarju Jožefu II., 1905.

Da je manifestacija potekala brezhibno in brez kakršnihkoli izgrede, so skrbeli člani prostovoljnega gasilskega društva, ki so uspešno opravljali redarsko službo. Gospoda Fritz in Karl Mathes sta čudovito okrasila prizorišče na Grajskem trgu. Desno od spomenika je bila postavljena tribuna. Sedeži so bili namenjeni damam.¹⁴ Stojišča na tribuni so bila rezervirana za člane občinskega sveta z županom in pomembnejše goste - državne poslane dr. Foreggerja, dr. Schmidererja, barona Hackelberga in druge. Na levi strani tribune je bil prostor za pevske zборе in godbo. Turnarji so se postavili poleg tribune. Pred spomenikom so stali člani društva veteranov in prostovoljnega gasilskega društva, za njimi pa naj bi se razkazovali predstavniki podeželskega prebivalstva, ki pa jih skorajda ni bilo. Za spomenikom so stali otroci mestne ljudske šole s svojimi učitelji.

Osrednja slovestnost se je pričela ob enajsti uri s praznično koračnico, ki jo je posebej za to priložnost zložil kapelnik Mayer. Nato je pevski zbor pod vodstvom zborovodje, nadučitelja Josefa Weiša zapel "Hymne von Herzog von Coburg Gotha". Med pesmijo je slavnost dosegla vrhunec, saj so na znak župana dr. Neckermanna s spomenika povlekli pregrinjalo. Nato je godba zaigrala nacionalno himno, slavnostni trenutek pa je popestrilo še bobnenje možnarjev in vzkliki navdušenja tisočglave množice. Ob tem se je na govorniški oder

povzpел učitelj meščanske šole August Tisch. Takšna slovestnost je seveda bila idealna priložnost za poudarjanje superiornosti nemške kulture... Za njim je na govorniški oder stopil posestnik Lenko iz Šempetra v Savinjski dolini, ki so ga Nemci pridobili kot predstavnika slovenskega okoliškega prebivalstva. S tem so organizatorji skušali poudariti slovensko sodelovanje na tej, izrazito nemško orientirani manifestaciji.¹⁵ Kot je kasneje poročal slovenski tisk, je Lenko v svojem govoru v slovenščini "zbujal kmete k zavezi z nemškutarji in liberalci" ter si "predrznil vladanje sedanjega cesarja z ono Jožefa II. nekako čudno primerjati".¹⁶

Oba govora sta bila nagrajena z živahnim plaskanjem. Pevski zbor je nato zapel pesem "Hoch vom Dachstein an" in ko je ta izzvenela, so razne delegacije in posamezniki začeli pod spomenik polagati razkošne vence - vseh darovanih vencev je bilo kar 42.¹⁷ Najlepše in najbogatejše med njimi

¹⁵ Posledica tega je tudi napačna ugotovitev Huga Seutta v navedem delu, da se je na slavnosti prikazala številna udeležba slovenskega podeželskega prebivalstva.

¹⁶ Slovenec, 30. oktober 1882.

¹⁷ Cillier Zeitung, 2. november 1882. Časnik tudi ugotavlja, da so stroški za vence presegali nabavno ceno samega kipa. Iz napisov na trakovih vencev (vkolikor niso bili brez napisa ali pa je napis spral dež in je bil nečitljiv) se je dalo razbrati darovance, med katerimi Cillier Zeitung navaja:

Kmetijska podružnica Celje, celjska podružnica Čebelar-skega društva, celjska krajevna skupina Schulvereina, Nemško društvo Celje, Celjsko zdravniško društvo, Celjsko društvo veteranov, celjski Klub der Gemütlichen, Prostovoljni gasilski društvi iz Celja in Rogatca, celjsko

¹⁴ Te sedeže so si dame lahko za 1 goldinar zagotovile v predprodaji v prodajalni Josefa Coste na Poštni ulici.

so darovale predstavnice šibkejšega spola iz Slovenskih Konjic in Celja ter poslanec dr. Schmiderer. V imenu nemških gimnazijcev je venec položil osmošolec Jesenko. Slovestnosti so se namreč udeležili skoraj vsi profesorji celjske gimnazije (med njimi je bil tudi učitelj slovenskega jezika Lieskounigg) na čelu z ravnateljem dr. Svobodo, velik del slavnostnega prostora pa so zapolnili z nemškimi gimnazijci. Med udeleženci odkritja spomenika pa je bilo opaziti tudi predsednika okrožnega sodišča Heinricherja v družbi predstojnika pomožnih uradov. Med sicer številnim občinstvom pa skorajda ni bilo opaziti slovenskih meščanov in okoliških kmetov.

Po slavnostnem odkritju se je praznovanje nadaljevalo z banketom v kazini, ki se ga je udeležilo okoli 160 ljudi. Med državnimi uradniki sta bila prisotna le profesor Marek in predstojnik pomožnih uradov Schuh. Banket se je začel s številnimi zdravicami. Najprej je župan dr. Neckermann nazdravil njegovi visokosti cesarju Francu Jožefu. Godba je zaigrala nacionalno himno in ob petju so se slišali glasni "Hoch" vzkliki. Nato je Josef Rakusch z očarljivimi besedami nazdravil avstrijskemu ljudstvu, dr. Higersperger pa je dvignil kozarec štajerski deželi. S tem so se uradne in seveda precej umirjene zdravice končale. Že naslednji kratek govor poslanca dr. Foreggerja pa je zašel v popolnoma drugačno smer. V njem je poudaril negotovost stanja Nemcev v Avstriji in pomembnost bakle duha Jožefa II., s katere je končno padla iskrica upanja za Nemce v Avstriji. Še bolj radikalen je bil govor šentpavelskega župana, deželnega in državnega poslanca barona Hackelberga, v katerem se je razhudil, ker se odkritja spomenika niso udeležili vladni organi in je odkrito rovaril proti tedanji vladi.¹⁸ Eden od nemških dijakov pa je v svoji zdravici parafraziral, "da je stari vek črn, srednji vek rudeč, čas Jožefa II. pa zlat".¹⁹ Po številnih, v podobnem tonu zvanečih zdravicah, je bilo tudi to zadnje dejanje slavnosti zaključeno.

Ves ta trušč okoli čaščenja cesarja Jožefa II. namreč ni bila le navadna nostalgija, ampak jasen znak nemoči nemških liberalcev, ki so leta 1879 izgubili zaupanje cesarja in volilcev. To pa si je s podporo Slovanov in nemških konzervativcev pridobil grof Taaffe, s katerim je Avstrija zavila na

drugačno pot. In kot je zapisal Slovenski gospodar, liberalci "leta 1880 še niso verovali, da jim je minister grof Taaffe izkopal globok grob. A sedaj sprevidijo, da ne spležejo kmalu na konja, da se jim kot ustavovernim liberalcem bliža politična smrt." Nemški liberalci so zato pozornost med ljudmi skušali vzbujati z raznimi gibanji, naperjenimi proti Taaffeju in tudi cesarju. Eno takšnih je bilo tudi čaščenje spomina na velikega cesarja reformatorja Jožefa II. Pa ne le zaradi koristnih in naprednih reform, pač pa predvsem zaradi njegove liberalne vladavine, centralizacije in germanizacije drugih narodov v monarhiji. S tem so hoteli grofu Taaffeju in njegovi vladi oddati sporočilo, češ: "vi gospodje, ki imate sedaj v Avstriji prvo besedo, pogledjte na vzgled slovitega cesarja Jožefa II. in spoznajte, da ne umete Avstrije prav vladariti - zato pa odstopite in pustite nam zopet do krmila."²⁰ Vse skupaj torej ni bilo nič drugega kot draženje Slovencev in nasprotovanje tedanji konzervativni vladi.

Slovenski tisk seveda ni imel nič proti Jožefu II. in njegovim reformam, saj je večkrat poudaril, da je "prisrčno želel blagor svojim narodom". Vendar pa je hkrati ugotavljal, da se je zmotil v sredstvih. Slovensko časopisje si je bilo edino, da je napačno mislil, "da je za obstanek Avstrije treba vsem deželam pravice pobrati in na Dunaju centralizacijo ustanoviti, kriva je naposled bila misel, da je Avstrijo mogoče le takrat srečno in uspešno vladariti, ako se vsi nenemški narodi hitreje ko mogoče ponemčijo ali germanizirajo." Poleg tega pa mu katoliško usmerjeno časopisje nikakor ni moglo odpustiti njegove politike v smeri krčenja pravic katoliški cerkvi. Slovenski tisk je nemške liberalce obtoževal, da se hočejo s takšnimi manifestacijami vrniti v absolutizem, "ki ne razdeljuje pravic vsem po razmeri bremen, v absolutizem, ki bi Nemcem vse druge avstrijske narode na milost in nemilost izročil".²¹ Hkrati pa je opozarjalo, da je celo sam tik pred svojo smrtjo priznal svojo veliko zmoto in je veliko svojih reform prekal. Zato se je Slovincem zdelo popolnoma nekoristno oživljati ideje, ki so se izkazale kot neuspešne.

Kip cesarja Jožefa II. (po katerem je leta 1889 ime dobil tudi trg, na katerem je stal) obdan z lično ograjo je tako v mestu ob Savinji ponosno stal kot simbol nemštva. In kot tak je bil tudi večkrat oskrunjen. Prvič že februarja 1883, ko se veliko navdušenje nad liberalnim cesarjem še ni dodobra poglelo. Tedaj so neznanci nesrečnemu Jožefu II. odlomili meč, poškodovali tolerančni patent, ki ga je držal v levi roki, na hrbtni strani kipa pa so bile vidne poškodbe, ki jih je povzročil močan lučaj - na

in ptujsko Turnarsko društvo, celjsko, mariborsko in rogaško moško pevsko društvo, Ptujsko napredno društvo, Franc Jožefove toplice v Laškem, uredništvo Cillier Zeitung, nemški dijaki gimnazije, evangeličanska občina, Mestna občina Celje, Vitanje, trg Vojnik, trg Laško, somišljeniki iz Podčetrтка, vsi prebivalci Rogatca, ženske iz Celja in Konjic, dr. Foregger, dr. Schmiderer, Josef Pečnak iz Reke, Adolf Bendiner...

¹⁸ Cillier Zeitung, 2. november 1882. Zaradi tega govora, ki ga je Cillier Zeitung objavila v celoti, je bila ta številka tega lista zaplenjena.

¹⁹ Slovenski narod, 3. november 1882.

²⁰ Slovenski gospodar, 9. november 1882.

²¹ Slovenski narod, 27. oktober 1882.

tleh pri spomeniku je namreč ležal večji kamen, na katerem je bilo opaziti sledove brona in minija. Deutsche Wacht je napad označila kot podlost, ki je bila posledica nacionalnega fanatizma.²²

Zanimivo je, da je leta 1897 prav na trgu cesarja Jožefa zrasla mogočna zgradba Narodnega doma in tako je simbol nemštva v svojo bližino dobil glavni stan slovenskega političnega, kulturnega in gospodarskega življenja v mestu. In tudi tega leta, še pred slavnostno otvoritvijo Narodnega doma, je kip Jožefa II. doživel nova zasramovanja. Nepodpisani opazovalec je namreč nek poletni večer videl skupinico 5 do 6 smrkavcev, starih približno 12 let, ki se je naslonila na ograjo spomenika ter vztrajno pljuvala na presvetlega cesarja. Ko so jim naključni mimoidoči začeli groziti z batinami, so, kakor jih imenuje Deutsche Wacht, mladi atentatorji zbežali. Kot je domneval opazovalec, so bili otroci v to dejanje gotovo naščuvani, saj še niso spoznali, za kaj vse so lahko hvaležni narodnemu cesarju.²³

Po propadu Habsburške monarhije pa so tudi za iz brona vlito podobo Jožefa II. prišli drugačni časi. Že 29. novembra 1918 so neznanci z veliko mero humorja okrasili spomenik: "... in sicer se je odbil podobi nos ter ročaj meča; ogrnjen je bil z starim raztrganim dežnim plaščem, na glavo mu je bila posajena tropna čelada, za glavo je bil privezan z vrvjo k bližnjemu drevesu ter pri njem postavljen lesen drog".²⁴ Storilcev seveda ni nihče iskal. V noči na 2. januarja 1919 pa je kip dokončno "izgubil ravnotežje in je ležal na tleh". Nova doba je hudomušno ugotavljala, da "na trg pred Narodnim domom naravno spada drug spomenik, zato mu je pač Jožef pravočasno hotel napraviti prostor".²⁵ Še istega dne so podrti spomenik pod nadzorom straže odstranili in ga prodali za staro železo.²⁶

ZUSAMMENFASSUNG

Celje soll sein Deutschtum zeigen! (Enthüllung des Denkmals für Kaiser Joseph II. im Jahre 1882 in Celje)

Mit Joseph II. trieb man in der Habsburgermonarchie in allen Krisenzeiten einen Kult. Er bildete ein äußeres Zeichen der Kritik der da-

maligen Gesellschaft. Die Anhängerschaft Josephs II. rekrutierte sich aus verschiedenen politischen und sozialen Schichten. Liberale sahen in ihm vor allem einen energischen Reformator, von Protestanten und Juden wurde er wegen des Toleranzpatents hochgeschätzt, untere Schichten ehrten ihn als den Volkskaiser, der die Leibeigenschaft aufgehoben hat. Mit größtem Eifer wurde dieser Kult von den Deutschnationalen betrieben - vor allen jenen, die in sprachlich gemischten Gebieten oder an der Grenze zu den nichtdeutschen Kronländern lebten. Für sie war Joseph II. vor allem ein Deutscher. Als Ausdruck der Dankbarkeit wurden mithilfe von Spenden Denkmäler für Joseph II. errichtet, und ihr Standplatz wurde zum Schauplatz aller deutschen nationalen Feiertage.

Diese Idee fiel auch unter den Celjer Deutschen auf fruchtbaren Boden. Am 29. Oktober 1882, dem letzten Oktobersonntag, wurde auch in Celje ein Denkmal für Joseph II. feierlich enthüllt. Die Festlichkeiten hatten bereits am Vorabend begonnen mit solemner Stadtbeleuchtung und Fackelzug. Früh am nächsten Tag wurde die Stadt durch ein Morgenlied geweckt. Am Vormittag wurden Häuser geschmückt und aus den Fenstern deutsche, kaiserliche und steirische Fahnen entrollt. Die Feierlichkeiten begannen um 11 Uhr. Es kamen auch viele Gäste aus Ptuj, Maribor und den umliegenden Märkten angereist. Von den slowenischen Bürgern und der Landbevölkerung erschien kaum jemand. Unter dem ertönten deutschnationaler Lieder gab der Bürgermeister Neckermann den Befehl zur Enthüllung des Denkmals. Der feierliche Augenblick wurde vom Jubel einer tausendköpfigen Menge und vom Donnern der Böller begleitet. Dann trat Hauptschullehrer August Tisch ans Rednerpult und nach ihm noch der Grundbesitzer Lenko aus Šempeter als Vertreter der slowenischen Landbevölkerung. Vor dem enthüllten Denkmal Josephs II. wurden dann Kränze niedergelegt. Die Festlichkeiten wurden fortgesetzt mit einem Bankett im Kasino, mit zahlreichen Trinksprüchen und einer Rede des Bürgermeisters von St. Paul, Baron Hackelberg, in der er die damalige Regierung offen aufs Korn nahm. Das Denkmal für Kaiser Joseph II. (nach welchem 1889 auch der umliegende Platz benannt wurde), das kunstvoll eingezäunt war, stand stolz in der Stadt an der Savinja als Symbol des Deutschtums. Und als solches wurde es mehrmals auch geschändet. Nach dem Untergang der Habsburgermonarchie erlebte auch das aus Bronze gegossene Standbild Josephs II. ein trauriges Schicksal. In den ersten Tagen des Jahres 1919 "verlor es das Gleichgewicht" und wurde darauf von der Stadtbehörde als Alteisen verkauft.

²² Deutsche Wacht, 11. februar 1883.

²³ Deutsche Wacht, 22. julij 1897.

²⁴ ZAC, MOC 1850-1918, A. Š. 196, del. št. 13402.

²⁵ Nova doba, 4. januar 1919.

²⁶ Deutsche Wacht, 4. januar 1919.